

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

**РЕФЕРАТ**

**кваліфікаційної роботи**

**на здобуття освітнього ступеня магістра**

зі спеціальності *072 «Фінанси, банківська справа та страхування»*

за магістерською програмою професійного спрямування

*«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»*

на тему: «Ринок споживчого кредитування в Україні: проблеми та перспективи розвитку»

**Виконавець:**

студентка факультету фінансів та  
банківської справи

Московчук Тетяна Сергіївна

**Науковий керівник:**

к.е.н., доцент

Няньчук Наталія Юріївна

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Актуальність теми.** Фінансова нестабільність, в умовах якої знаходиться економіка України, потребує детального аналізу економічної ситуації, з метою забезпечення напрацювання механізмів для відновлення економічного зростання та нормального функціонування фінансового сектору.

Головну роль у вирішенні виникаючих потреб населення, покращенні його життєвого рівня, забезпеченні соціально-економічного розвитку країни, відіграє споживчий кредит, який надається населенню для задоволення різноманітних споживчих потреб.

Об'єднання всіх кредитних установ під один регулюючий орган збільшило надійність кредиторів та довіру до них клієнтів.

Так як небанківські установи, в минулому формували, в основному, негативний досвід, більшість населення, за можливістю, перейшло на банківське обслуговування. В основному до 2020 року на ринку існувало немало недоброчесних фінансових компаній, які користувалися фінансовою неграмотністю громадян і зловживали їх низьким матеріальним становищем.

Споживче кредитування – це одна з основних фінансових послуг у всіх розвинутих країнах світу, що стимулює розвиток державної економіки. Адже велика кількість населення, лише завдяки кредитним коштам, спроможна закрити основні соціальні потреби, чим збільшує попит на ринку споживчого кредитування.

Проблема споживчого кредитування була об'єктом аналізу у роботах багатьох відомих зарубіжних та українських вчених серед яких Коноплицький В.А., Захаркін О.О., Сусіденко В.Т., Савлук М.І., Казимагомедов А.А. та ін.

В працях цих авторів розглядаються питання змісту, форм розвитку, вирішення проблем та ролі споживчого банківського кредитування. Проте кредити на споживчі потреби в умовах ринкової економіки вимагають детальніших досліджень. Окремої уваги, заслуговує запровадження нових кредитних продуктів, що пропонуються населенню України, за досвідом закордонних банківських і небанківських кредитно-фінансових установ, що пов'язані з наданням споживчих кредитів.

Кредитування фізичних осіб необхідне для визначення перспектив і напрямків подальшого розвитку всієї кредитної системи України, тому що від ефективності кредитної системи, залежить рівень економічних відносин у багатьох секторах та фінансовий результат для економіки країни. В цьому і відображається актуальність даного дослідження.

**Мета і завдання дослідження.** Метою роботи є обґрунтувати теоретичні та практичні засади функціонування ринку споживчого кредитування, який складається з банківських та небанківських установ.

Для детальнішого дослідження теми потрібно сформулювати та розв'язати наступні наукові й практичні завдання:

- визначити економічну сутність споживчого кредитування;
- з'ясувати склад та структуру ринку споживчого кредитування;
- дослідити регулювання ринку споживчого кредитування в Україні;

-здійснити порівняльний аналіз функціонування банківського та небанківського секторів ринку споживчого кредитування в Україні;

- проаналізувати споживче кредитування на практиці АТ «Райффайзен Банк»;

- оцінити вплив регулятивних заходів на діяльність банків та небанківських установ на ринку споживчого кредитування;

- обґрунтувати необхідні передумови для розвитку ринку споживчого кредитування в Україні;

- розробити рекомендації щодо розвитку ринку споживчого кредитування в Україні.

**Об'єктом дослідження** є процеси формування та розвитку ринку споживчого кредитування в Україні.

**Предметом дослідження** є теоретико-методичні підходи функціонування ринку споживчого кредитування.

**Методи дослідження.** Для оцінки діючої практики здійснення кредитування фізичних осіб використовувалися різноманітні методи, серед яких метод аналізу і синтезу, статистичні, економіко-математичні методи, порівняльний аналіз динаміки показників.

**Інформаційною базою дослідження** є положення Законів України, нормативних документів НБУ, монографії, наукові статті, статистичні дані НБУ та банківських і небанківських установ.

## ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

Зміст кваліфікаційної роботи викладено на 74 сторінках, зокрема список використаних джерел із 71 найменування, розміщених на 7 сторінках. Робота містить 8 таблиць, 14 рисунків.

У першому розділі **«Теоретичні основи ринку споживчого кредитування»** розкрито економічну сутність споживчого кредитування, склад та структуру та регулювання ринку споживчого кредитування в Україні.

У другому розділі **«Аналіз розвитку ринку споживчого кредитування в Україні»** наведено порівняльний аналіз функціонування банківського та небанківського секторів ринку споживчого кредитування в Україні та проаналізовано практику споживчого кредитування на прикладі АТ «Райффайзен Банк». Також оцінено вплив регулятивних заходів на діяльність банків та небанківських установ на ринку споживчого кредитування.

У третьому розділі **«Перспективні напрями розвитку ринку споживчого кредитування в Україні»** обґрунтовано необхідні передумови для розвитку ринку споживчого кредитування в Україні та надано рекомендації щодо його розвитку .

## ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. На основі різних підходів до визначення споживчого кредиту нами було обрано найбільш якісне визначення споживчого кредиту, де значення терміну, це кошти, що надаються кредитором (банком або іншою фінансовою установою) споживачеві для придбання товарів.

2. Щодо класифікації споживчого кредитування за видами нами було запропоновано здійснювати таку їх сегментацію: за суб'єктами кредитних відносин; за об'єктами кредитування; за формами видачі; за ступенем покриття позичкою вартості споживчих товарів, послуг; за способом погашення позичок; за термінами надання; за процесом надання; за способом видачі; за методом стягнення відсотків; за характером кругообігу. Така структура видів споживчого кредитування дозволить визначити головні риси даного виду кредиту.

3. Результати дослідження ринку споживчого кредитування засвідчили, що банківський кредит займає вагоме місце на ринку кредитування України, та в діяльності самої банківської установи. Споживчі кредити дають банку основний прибуток.

4.5 Небанківські кредитно-фінансові установи також активно кредитують населення на споживчі потреби із яких значне місце посідають кредитні спілки. Аналіз цих установ також виявив, з одного боку, різке зростання обсягів наданих споживчих кредитів, що обумовлюється зростаючою довірою суспільства до кредитних спілок, а з іншого боку, цілу низку проблем і труднощів, властивих сучасному становленню кредитної системи.

5. Досліджено споживче кредитування у АТ «Райффайзен Банк», який є одним із найнадійніших банків України. Під час карантину банк став кредитувати лише власних зарплатних клієнтів та пенсіонерів, які обслуговуються у банку, для того, щоб знизити ймовірність виникнення кредитного ризику. Це допомогло банку Райффайзен зосередитися лише на кредитоспроможних клієнтах, які мають хорошу кредитну історію та не приведуть банк до ризику неповерненості.

6. Також було проаналізовано загальну діючу практику споживчого кредитування в Україні. На нашу думку, щоб подолати кризу, потрібно забезпечити макроекономічну стабільність і стимулювати економічне зростання в Україні, для подальшої можливості ефективного використання потенціалу споживчого кредиту й активності споживчого кредитного ринку. Цей процес потребує комплексних заходів на державному рівні, які будуть спрямовані на підвищення платоспроможного попиту на кредит та на пропозицію кредитних ресурсів банками. У цьому процесі головна роль належить регулятору Національному Банку України.

7. Було розкрито основні зміни в регулюванні небанківських кредитних установ Національним Банком України. Для точної оцінки наслідків реформи, було досліджено питання підходів до правового регулювання ринку небанківських фінансових послуг в зарубіжних країнах. Їх практика доводить, що в основному у державах із розвиненою економікою використовується модель «двох вершин» — модель, згідно якої ринок фінансових послуг регулює центральний банк (в частині банківської діяльності) та спеціально створений орган з регулювання ринку небанківських фінансових послуг. Також було сформульовано висновок, що в інших країнах не поширюється практика передачі повноважень регулятора ринку

небанківських фінансових послуг до центрального банку, що пояснюють різним функціонуванням сервісу фінансових послуг, що надаються суб'єктами банківської діяльності та суб'єктами, що надають інші фінансові послуги.

8.Проведений аналіз кредитування населення на споживчі потреби виявив ряд особливостей проблемного характеру. На жаль, до цього часу споживчі кредити не займають значного місця в кредитних вкладеннях банків, комерційні банки ще не мають досконалої системи споживчого кредитування.

9.Позитивний ефект у розвитку кредитування на споживчі потреби можуть виявити: удосконалення методичного забезпечення організації кредитування шляхом розробки відповідних положень для всіх кредитних установ; спрощення процедури оформлення кредиту; скорочення частки готівкових коштів при видачі і поверненні позички, що призведе до зменшення витрат обігу і посилення контролю за цільовим використанням кредиту.

10.Результативний ефект у підвищенні кредитування кредитними спілками на споживчі потреби можуть дати такі заходи: створення необхідного законодавчо-нормативного середовища; запровадження ефективних нормативів регулювання їх діяльності; дозвіл кредитним спілкам виконувати більш широкий спектр операцій.

11.Для того щоб зменшити ризики в секторі надання споживчих позичок, потрібно підвищити фінансову спроможність населення, відновити його довіру до банківської системи та небанківських установ, а також підвищувати рівень фінансової грамотності громадян і забезпечити належний рівень захисту споживачів кредитних послуг.

12.Також доведено користь епохи кредитування, до якої належать розуміння напряму розвитку сучасних технологій банківського та небанківського обслуговування і можливість їх ефективного застосування, що є актуальними для всіх установ, оскільки саме запуск їх у діяльність кредитних установ буде в короткостроковій перспективі утворювати не лише прибутки і конкурентоздатність на ринку споживчого кредитування, а й узагалі його функціонування.

Так як, роздрібний банкінг стає цифровим уже сьогодні банківські операції проводяться через онлайн кабінети. Всі операції, що проводяться в інтернет-мережі, викликають у клієнтів позитивні емоції. Тому, якщо банки не будуть цифровізуватися, можуть втратити своїх, як діючих так і потенційних клієнтів. Спочатку з'явився інтернет-банкінг, потім мобільний банкінг, отже слід очікувати да банкінг у месенджерах.

Отже, сьогодні вплив цифрових технологій на сучасний кредитний ринок важко недооцінювати – вони миттєво заповняють сферу кредитної активності та кардинально змінюють традиційні способи отримання таких послуг.